

kori építkezés bolygatta meg. A rómaiak nagyméretű kőépülete egyértelműen dunai orientációjú. Vastag falalpozása arra utal, hogy magas falakat építettek rá, talán katonai céllal. A Duna mentén hosszan elnyúló építkezés megfelel egy kikötőerőd elhelyezkedésének. Sokat mond a mai révhely közelsége is. A két lelőhely elkülönítését indokolja, hogy a középkori lelőhelyen sem őskort, sem római kort nem említenek, a római lelőhelyen viszont az őskoron kívül más korszak nem igazolható.

TÓTH JÁNOS ATTILA

526. Szirmabesenyő, Király-alatt-dűlő
(Hegy-alatti-földek)
(KÖH 52684)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, V, N

A Herman Ottó Múzeum munkatársai 2009. február 9-én régészeti helyszíni szemlét és terepbejárást végeztek a Szirmabesenyő nagyközséghez tartozó Király-alatt-dűlő területén (0133/1 hrsz).

Az érintett terület DNy-i sarkában közelebbről meg nem határozható őskori kerámia került elő. Mivel a domborzati viszonyok miatt feltételezhető volt, hogy a régészeti lelőhely területe túlnyúlik a vizsgálandó részekben, ezért a DNy felé 20 m-re található kb. 120 m széles (K-Ny) és 200 m (É-D) hosszú szántóföldet is bejártuk. A friss szántásban kora bronzkori, kora vaskori, késő vaskori és népvándorlás kori kerámiatöredékeket találtunk. Ezek és a domborzat jellegzetességei alapján egy 425×280 m nagyságú területet határoltunk le, mint valószínűsíthető régészeti lelőhelyet. A lehatárolt terület É-i része a Király-hegy D-i lejtőjére fut fel mintegy 20 m relatív magasságig, a Ny-i rész a Palatin-völgy K-i végére esik.

Munkatársak: Hajdú Melinda, Nagy Zoltán, Honti Szabolcs.

SZOLYÁK PÉTER

527. Szob, Verbicek
(KÖH 11673)

(Pest megye) R

2009-ben a külterületi 0201/61 hrsz. alatti területen épülő gazdasági épület földmunkái kapcsán régészeti megfigyelést végeztünk. A 75 m² alapterületű épülethez ásott sávalapokban a 30–40, de helyenként 70–80 cm vastag humusz alatt jelentkezett a sárga agyagos altalaj. Az apró paticsdarabkákat tartalmazó humuszból 1 darab badeni kultúrács cserepet, a kidobott földből néhány díszítetlen badeni cserepet gyűjtöttünk. Objektum beásása nem mutatkozott. Az építési terület a szobi 34. sz. lelőhely D-i részére esik.

A leletek a szobi Börzsöny Múzeumba kerültek.

KÖVÁRI KLÁRA

528. Szombathely, Belső lapos alma dűlő
(KÖH 68165)

(Vas megye) LT, Rő

A lelőhely Szombathely K-i határában a 86–87. sz. elkerülő útszakasz K-i oldalán található. Domborzatilag egy viszonylag lapos rész, bár kissé kiemelkedik a tőle K-re található, talán az egykori Bogáca-ér eredeti medrét, vagy árterét feltételező területből.

2008. április 14. és június 20. között megelőző feltárást végeztünk az azóta megosztott 0201 hrsz. telken. Összesen 7500 m² területet humusztoltunk le, továbbá a gázvezeték új nyomvonalát kb. 5960 m hosszan 3 m szélességben vizsgáltuk át.

A terület ÉK-i részén, a dűlő IV. sz. lelőhelyén főként cölöplyukak kerültek elő, kevés őskori kerámiával.

A terület középső részének Ny-i felében egy római villa maradványai kerültek elő; 85 régészeti jelenséget különítettünk el. Alapárkokat, cölöplyukakat, törmelékréteget, amelyek valószínűleg egy felszín fölé emelkedő építmény szerkezeti elemeit jelezték, gabonatarló építmény oszlophelyeit, egyéb gazdasági épületeket, vízelvezető árkot, és két kutat, kútházzal tártunk fel. A leletanyag alapján a település a Kr. u. 2. sz. folyamán élhetett. Néhány szuperpozícióban levő objektum alapján, ill. hogy a két kút alig 10 m-re volt egymástól, arra következtettünk, hogy a telepnek minimum két periódusa lehetett. Igen sok kerámia, terra sigillata, őrlőkő, csonteszköz, bronzok (tű, fibula), vastárgyak, és négy darab pénz is előkerült. A június eleji esőzések miatt a kutak feltárását nem tudtuk befejezni. A villától É-ra alig 50 mé-re egy K-Ny-i út árkait is megtaláltuk.

A gázárkok vizsgálatakor a Savaria-Bassiana út nyomvonalát tudtuk pontosítani. Az út nyomait mind a régi, mind az új gázvezeték nyomvonalán megtaláltuk.

A gázvezeték nyomvonalában a Szentmártoni-hosszú-dűlő területén egy kelta település néhány objektumát sikerült azonosítani, és kiterjedését terepbejárással pontosítani.

2009. július 21. és augusztus 14. között az építkezést megelőzően, a humuszoláskor régészeti szakfelügyeletet végeztünk az áruháza épületének helyén, annak ÉK-i és DNy-i részében, amelyet a korábbi próbafeltárás nem érintett. A parkoló humuszolásakor a telepjelenségek folytatódtek. Egy kelta települést, és néhány, a kevés leletanyagból következtetve kora rézkori objektumot figyeltünk meg. Aprókaviccslal soványított, rossz megtartású kerámiatöredékek jelentkeztek a település gödreiből.

A lelőhely nagyobb részét egy kelta telep jelenségei jelentették. Két földbe mélyített ház, vagy műhely, négy kút, több kisebb-nagyobb gödör, ill. gödörkomplexum és rengeteg cölöplyuk jelentkezett. A cölöplyukakból egy helyen kirajzolódott a felszíni építmény szerkezete is. A 2008. évi ásatás objektumaival együtt összesen

154 jelenség került elő, aminek nagy része cölöplyuk. A leletanyag nagy részét kerámiatöredékek adták, tárolóedények, tálak, fazekak, szitulák töredékei, valamint edénytöredékekből kialakított orsókarikák és rosszul kiégetett nehezékek. Egy csiszolt kőeszköz, és néhány fémtárgy is előkerült. A település korát a leletanyag elsődleges vizsgálata alapján a La Tène D időszakra tehetjük.

Feltételezhetően a kelta telep DNY-i, NY-i szélét sikerült meghatározni, valamint feltételezhető, hogy a településtől D-re futó római út jelenti a lelőhely D-i szélét is. Azonban mind É-i, mind K-i irányban folytathatók a régészeti jelenségek, melyeket a további építkezések veszélyeztethetnek.

Munkatársak: Kelbert Krisztina, Kolonits László, Vágus Milán, Kőszegi Ádám, Hekli Hajnalka, Vámos Gábor régésztechnikusok, Derdák Ferenc geodéta és Isztin Gyula régésztechnikus, geodéta.

FARKAS CSILLA

529. Szombathely, Ernuszt Kelemen út 27. (KÖH 72303)

(Vas megye) Kk

2009. december 1–4. között a Vas Megyei Múzeumi Igazgatóság régészeti szakfelügyeletet végzett a telken (3953 hrsz.). A terület zárt belső építési telek, korábban itt lakó- és gazdasági épületek voltak, így a talaj felső része szinte végig bolygatott, újkori törmelékkel volt tele. Az altalaj sárga agyag. Az építendő épületek alapjának egy 40 cm széles, kb. 90 cm mély árkot ástak. Az alapok viszonylag sűrűn behálózták a területet. A felső talaj nagy része újkori törmelékkel töltött, ill. bolygatott volt. A NY-i ház külső falánál, a telek kerítésének ÉK-i sarkától 31 m-re NY-ra, a ház É-i kerítésétől 2,16 m-re D-re egy a sárga altalajba legalább 35–40 cm-re mélyedő, kb. 170 cm átmérőjű gödör nyomait figyeltük meg. Felső részét újkori bolygatás zavarta. Betöltése barna, laza humuszos. Leletanyagából 15–16. századi kerámia, és újkori anyag is előkerült. Az objektum K-i része az épületen kívül esik. Feltételezhető, hogy a területen 15–16. századi objektumok vannak, amit az újkorban a lakó- és gazdasági épületekkel jórészt elpusztítottak. A területen más régészeti jelenséget nem tapasztaltunk.

FARKAS CSILLA

530. Szombathely, Ízisz-szentély (KÖH 22803)

(Vas megye) Ró

Az Iseum rekonstrukciójához kötődő, 2008-ban megkezdett munka folytatásaként 2009. október 19. és december 15. között régészeti terepkutatást végeztünk. A feltárás teljes egészében a leendő múzeumi épület és a romkert kivitelezéséhez kapcsolódott. Ennek gerincét a tervezett közműárkok nyomvonalának feltárása, ill. az udvart egykor keretelő porticusok helyén létesítendő

U alakú múzeumépület alaptestei helyének feltárása jelentette. Az alaptestek három sorban, a római fal-szerkezetek vonalában helyezkednek el oly módon, hogy a pillérek külső sora az egykori templomegyüttes külső határoló falán, a középső sor a cellák homlokzati falán, míg az udvar felé eső belső sor az egykori udvari porticusok oszlopalapozásai és lépcsősorai fölé esnek. A szoroson vett régészeti feladatokkal párhuzamosan folyamatos régészeti-műemléki szakfelügyeletet láttunk el szinte az egész építkezés területén.

Alaptestek a szentélyudvart keretelő É-i, NY-i és D-i porticusok, ill. cellák helyén

Az udvart három oldalról keretező porticusok helyén tervezett kiállítótér alapfalai az egykori római falak vonalában épülnek, így azok alaptestei az ókori alapfalakra, azok hiányában az egykori római alapárokba kerülnek. Az összesen 69 alaptestből a 2008-as ásatási évad alatt már nyolcat megkutattunk, az idén további 31, ásatással mindeddig nem érintett pontalap szondaszerű feltárását végeztük el.

Alaptestek az É-i épületszárnyban

A szélső sor alaptesteit kivétel nélkül a viszonylag magasan épen megmaradt római falra alapozták. A cellasor K-i részén az egykori műemlékes épület húzódott, ill. a 2007-ben feltárt 33/C szelvényünk már érintette az É-i templomfal vonalát, ezért itt csak régészeti szakfelügyeletet láttunk el a visszatöltött föld gépi eltávolítása során.

A középső sor alaptestei a római cellafal nyomvonalára kerültek. A cella homlokzati fala csak nyomokban maradt fenn, míg az előcsarnok ehhez csatlakozó NY-i homlokzati fala viszonylag épen, magasan került napvilágra. Ez a fal azonban D felé haladva néhány méterrel arrébb csak az alapig kitermelt falkiszedés formájában jelentkezett.

A belső sor alaptestei helyének kutatását a Hajnóczi-féle műemlékes falkiegészítések eltávolításával kezdtük. A római falat, szinte az É-i traktus teljes részén, már csak alapig kiszedett formájában találtuk meg. Kivételt képeznek ez alól a B1-2 alaptestek (közvetlenül az előcsarnok NY-i zárófalánál), amelyek helyén jó állapotban maradt meg a porticus lépcsősorának és oszlopsorának összeépített alapfala. Az idei kutatások igazolták az építési periodizációra tett korábbi megállapításainkat: ezt a falat az előcsarnok NY-i homlokzati falának építették neki. Ez utóbbi, mintegy 1,8 m vastag falazat pódiumszerűen húzódott az előcsarnok udvari fala előtt. Sikeresen dokumentálhattuk a fal sajátos építéstechnikáját is: a fal külső (udvari) falsíkját előbb kb. 30–35 cm vastagon köpenyszerűen felfalazták, majd utána töltötték meg kővel és habarccsal a mögötte lévő vastagabb sávot.

Alaptestek a NY-i épületszárnyban

A NY-i szárny alaptestei nagyrészt már korábbi években megkutattott területekre estek. Így itt mindössze